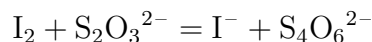

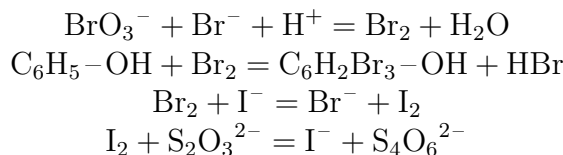
A-1: Egy $0,01 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú HClO_4 oldatban az anionkoncentráció $7,6 \cdot 10^{-3} \text{ mol/dm}^3$. Hányszorosára kell hígítani az oldatot, hogy a disszociációfok 90 %-os legyen?

A-2: Aktív szenek fajlagos felületének vizsgálata során alkalmazzák azt a módszert, mely során a vizsgált szénmintát jóddal hozták érintkezésbe, és az adszorbeált jód mennyiségéből határozzák meg a fajlagos felületet. A mérés során bemértünk $0,6846 \text{ g}$ szenet, és 50 ml $0,05 \text{ mol/dm}^3$ -es jóddat adtunk hozzá. Fél perc rázást követően redős szűrőn szűrtük, a szűrletnek 20 ml térfogatú részletét $0,1 \text{ mol/dm}^3$ -es $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$ -oldattal titráltuk. A fogyás $3,8 \text{ ml}$ -nek adódott. A jóddat faktora $1,040$, a $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$ -oldaté $1,002$. Mekkora a fajlagos felülete a szénnek (m^2/g szén), ha 1 mg megkötött jód 1 m^2 felületnek felel meg?

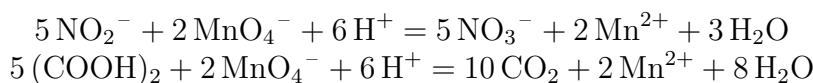

A-3: $1,000 \text{ g}$ tömegű szennyezett fenolból $100,0 \text{ cm}^3$ törzsoldatot készítünk. Ennek $20,00 \text{ cm}^3$ -éhez $20,00 \text{ cm}^3$ $0,0948 \text{ mol/dm}^3$ -es savas kálium-bromát oldatot mérünk, majd $1,15 \text{ g}$ kálium-bromidot adunk a rendszerhez. A keletkező bróm a fenollal szubsztitúciós reakcióba lép. Várakozás után, feleslegben szilárd kálium-jodidot adunk az elegyhez, amivel a maradék bróm elreagál. A kivált jóddal $17,25 \text{ cm}^3$ $0,1000 \text{ mol/dm}^3$ -es nátrium-tioszulfát oldat reagál. Hány m/m % szennyezést tartalmazott a fenol?

A szennyezés a meghatározás körülményei között inert.

A-4: Az analitikai meghatározások egyik gyakran alkalmazott módszere a permanganometria, mely során a vizsgált komponens mennyiségét kálium-permanganáttal történő oxidációval határozzuk meg savas közegben. Nitrit-ionok meghatározása esetén azonban a vizsgálat során problémát jelent, hogy a nitrit-ionok savas közegben nitrozus gázok keletkezése közben bomlanak. Így az eljárás első lépéseként kálium-permanganát oldat ismert feleslegét adjuk a nitrit-ionok oldatához. Ezt követően a rendszert megsavanyítjuk, a meghatározást azt teszi lehetővé, hogy a permanganát-ionokkal történő reakció sebessége nagyobb a bomlásénál. A savanyítást követően a nitrit-ionok teljes mennyisége nitrát-ionokká oxidálódik, miközben Mn^{2+} -ionok keletkeznek. A feleslegben megmaradó kálium-permanganátot visszamérési titrálással határozzuk meg: oxálsav feleslegének hatására a permanganát-ionok Mn^{2+} -ionokká redukálódnak, miközben CO_2 keletkezik. Végezetül az oxálsav feleslegét titráljuk KMnO_4 mérőoldattal, a végpontot az intenzív lila szín megjelenése jelzi. A reakcióegyenletek:

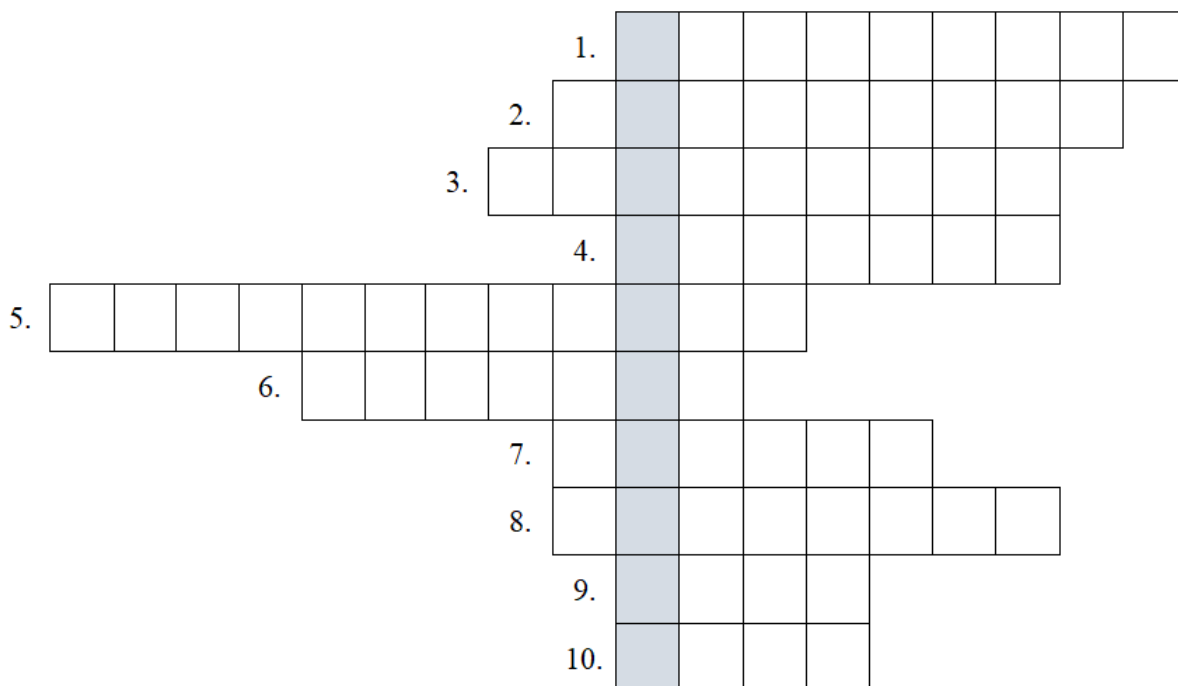

A rendelkezésre álló szilárd, kálium-nitritet tartalmazó mintából 10 ml oldatot készítünk, majd ehhez 1 mol/dm^3 névleges koncentrációjú, $1,012$ -es faktorú KMnO_4 -oldat 10 ml -ét adjuk. Savanyítást követően 10 ml 2 mol/dm^3 -es ($f = 1,005$) oxálsav-oldatot adunk a rendszerhez, végül az első lépésben alkalmazott permanganát-oldattal titráljuk a lila szín állandósulásáig. A fogyások átlaga $5,25 \text{ cm}^3$ -nek adódott. Hány gramm szilárd KNO_2 -t tartalmazott a vizsgált mintaoldat 10 ml -e?

SZ-1: Szobahőmérsékletű tiszta vízben a molekuláknak közelítőleg hány %-a van disszociált állapotban?

SZ-2: A megoldás egy ismert középkori természettudós neve.

1. Hidrogénezéshez gyakran alkalmazott nemesfém katalizátor.
2. Karbonsav, mely elszínteleníti a brómos vizet.
3. A folyadék, ami olyan, mint a ti csapatotok: mindent megold.
4. A savas és bázikus tulajdonsággal is rendelkező vegyületet nevezzük így.
5. Elválasztási művelet, mely forráspont alapján szeparálja a komponenseket.
6. Az egyik leghíresebb magyar gyógyszerkémikus, gyára a mai napig fennáll.
7. A legegyszerűbb szerkezetű aminosav, az egyetlen mely nem királis közülük.
8. Fejfájás-csillapító, melynek hatóanyaga az acetyl-szalicilsav.
9. A szomszéd ezért világít furán.
10. A kvantumszámok egyik típusa.

SZ-3: A VII. főcsoport elemei képesek úgynevezett interhalogének képzésére, mely vegyületek molekuláiban egy központi halogénatomhoz kapcsolódik egy vagy több, a központtól eltérő halogénatom kovalens kötással.

Tudjuk, hogy a legstabilabb interhalogén oxigéngázra vonatkoztatott sűrűsége 8,094. Mennyi ebben a molekulában a protonok száma?

SZ-4: Két különböző fém nitrátjából 0,5-0,5 grammot keverünk össze, a sókeveréket feloldjuk, majd $1,0 \text{ mol/dm}^3$ -es NaOH oldatot adunk hozzá. A levált csapadékot leszűrjük, mossuk, szárítjuk, a száraz csapadék tömege 0,4566 g. A szilárd anyaghoz $2,0 \text{ mol/dm}^3$ -es ammónia oldatot adunk, az így nyert szilárd fázis tömege 0,1966 grammnak adódott. Határozzátok meg a két fém anyagi minőségét! A megoldás a fémek vegyjele.

CH-1: Hányféle tripeptidet állíthatunk elő négyféle aminosav felhasználásával? Egy aminosav többször is szerepelhet egy tripeptidben.

CH-2: Metánt klórozunk gyökös mechanizmusú reakcióban. A reakció nem szelektív, a termékek között szerepel a metán mono-, di-, tri-, és tertaklórozott származéka is. A termékek aránya a kiindulási anyagok arányának változtatásával befolyásolható. Amennyiben 1:1 arányban klórozunk a metánt, a termékek 35:45:18:2 arányban keletkeznek. Ebben az esetben (feltételezve, hogy a klór egésze elreagál) a metán hány százaléka marad elreagálatlanul?

CH-3: Az aromás vegyületek stabilitásának jellemzésére vezették be a delokalizációs energiát, mely a valós szerkezetű aromás vegyület, valamint a lokalizált határszerkezettel jellemezhető konjugált polién energiaszintje közötti különbség abszolút értéke. Határozzátok meg a legegyszerűbb aromás, a benzol delokalizációs energiáját az alábbi adatok ismeretében, kJ/mol mértékegységben!

Benzol telítése során felszabaduló hő: 208 kJ/mol

Ciklohexén hidrogénezése során felszabaduló hő: 120 kJ/mol

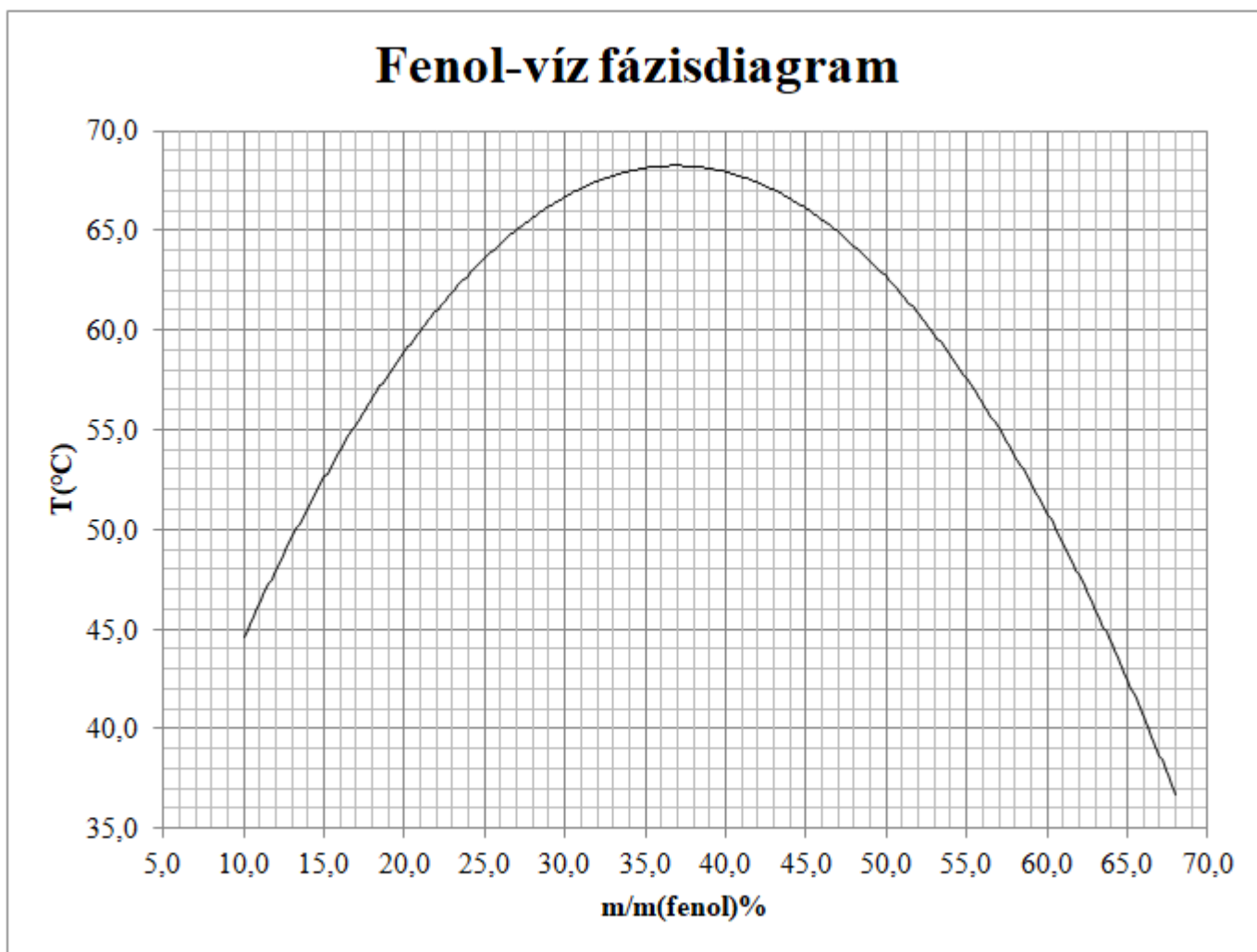
CH-4: Hány féle nyílt láncú molekulát jelölhet a $\text{C}_4\text{H}_6\text{O}$ összegképlet? Az adott konstitúcióhoz tartozó különböző sztereoizomereket nem tekintjük külön vegyületeknek.

E-1: A sósavgyártás során $25 \text{ V/V} \%$ HCl-t és $75 \text{ V/V} \%$ levegőt tartalmazó gázelegyet kapunk. Ez a gáz egy elnyelőrendszeren halad át, ahol a HCl $98 \text{ V/V} \%$ -a megkötődik. A gáz $49 \text{ }^\circ\text{C}$ hőmérsékleten és 743 Torr nyomáson lép be. Számítsuk ki, hogy 100 m^3 gázelegyből hány kg HCl kötődik meg!

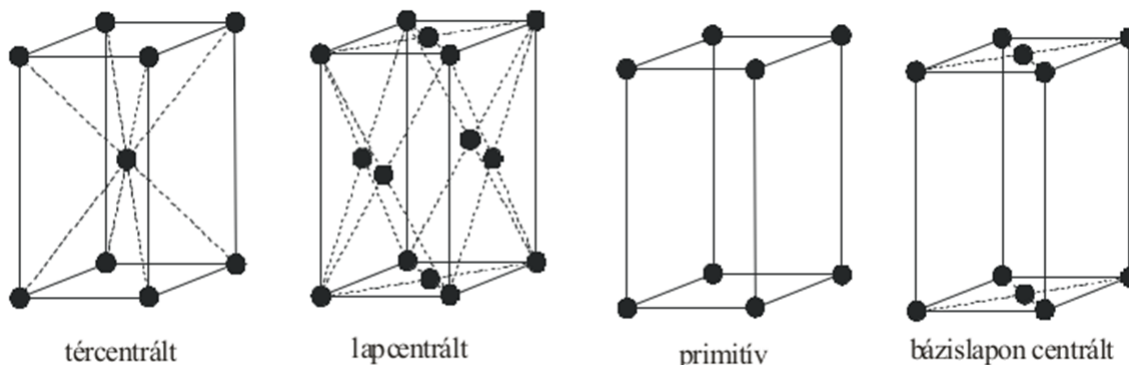
E-3: Egymással korlátozottan elegyedő folyadékok esetén gyakori jelenség, hogy a hőmérséklet emelésével a kétfázisú rendszer kitisztul, és egyfázisúvá válik. Az ábrán a fenol és a víz fázisdiagramja látható, a görbe alatti tartomány a kétfázisú terület. Egy adott kétfázisú rendszer fázisainak összetétele adott hőmérsékleten a következőképpen határozható meg: az elegynek megfelelő ponton keresztül vízszintest húzunk, majd a vízszintes egyenes és a görbe metszéspontjait levetítve az x tengelyre az egyes fázisok összetételei leolvashatók.

Két különböző összetételű elegyet melegítünk, az egyik 20 m/m %, míg a másik 40 m/m % fenolt tartalmaz. 55 °C-on mindkét rendszert két különböző összetételű fázis alkotja. Adjátok meg, hogy az első rendszer felső fázisának víztartalma hány-szorosa a második rendszer felső fázisának víztartalmának!

E-2: Amikor egy anyag kristályrácsba rendeződik, a kristályrácsot az a legkisebb rész (az elemi cella) határozza meg, amely három irányban való eltolásával felépíthető az egész kristály. Az alábbi ábrák a négy alapvető elemi cellatípust mutatják be:

Hány részecske jut egy cellára egy tércentrált rácsban, és hány egy lapcentráltban? A két szám összege a megoldás.

Segítség: a számításnál azt is figyelembe kell venni, hogy egy részecske több cellához is tartozhat! Ily módon primitív cella esetén egy cellára 1 részecske jut.

E-4: A cisz-sztilbén (1,2-difenil-etilén) bomlása 250°C-on a $k = 5,0 \cdot 10^{-4}$ 1/s, míg 350°C-on a $k = 2 \cdot 10^{-3}$ 1/s reakciósebességi együtthatóval jellemezhető. Határozzátok meg a reakció aktiválási energiáját (kJ/mol) az Arrhenius-egyenlet felhasználásával:

$$k = A \cdot e^{-\frac{E_a}{RT}}$$

Megoldások

A-1	3,37	SZ-1	$3,6 \cdot 10^{-7} \%$	CH-1	64	E-1	33,0 kg
A-2	787,4 m ² /g	SZ-2	Paracelsus	CH-2	46,5 %	E-2	6
A-3	24,4 m/m %	SZ-3	116 (114)	CH-3	152 kJ/mol	E-3	1,00
A-4	1,57 g	SZ-4	Cu, Mg	CH-4	14	E-4	37,6 kJ/mol

A feladatok során 4 értékes jeggyel számoljatok! A szükséges adatokat az általunk kiadott táblázatban találhatjátok!

Mindegyik feladat megoldása elsőre 3, majd 2 illetve 1 pontot ér. A feladatok megoldásához függvénytáblázat, számológép és íróeszközök használhatóak. Sikeres versenyzést kívánunk!